

CONSIDERATIONS REGARDING NEO-EURASIANISM AND ITS INFLUENCE ON THE FOREIGN POLICY OF THE RUSSIAN FEDERATION

Raul NISTOR

**Absolvent masterat „Studii de Securitate Globală”, Universitatea de Vest
din Timișoara**

ABSTRACT:

CONTEMPORARY RUSSIAN THOUGHT. WE NOTICE THAT MANY OF THE EVENTS WITH A NEO-EURASIAN IDEOLOGICAL SUBSTRATUM OCCUR FROM THE BEGINNING OF THE THIRD MILLENNIUM AND WITH THE COMING TO POWER OF VLADIMIR PUTIN. IT SEEKS TO POSITION RUSSIA AS THE UNDISPUTED GEOPOLITICAL PIVOT BETWEEN THE WEST AND THE EAST.

THE PAPER PRESENTS SOME STATEMENTS MADE BY THE RUSSIAN PRESIDENT, EVALUATED BY THE IDEOLOGUE ALEXANDER DUGHIN, AS MARKING THE BEGINNING OF A NEW GEOPOLITICAL APPROACH. CERTAIN RECENT MOMENTS IN THE POLITICAL AND MILITARY FIELD OF THE RUSSIAN FEDERATION SUPPORT THE HYPOTHESES OF THIS PAPER, REFLECTING VERY WELL CHARACTERISTICS OF THE CONCEPT OF NEO-EURASIANISM.

IN THE AUTHOR'S OPINION, THE EMERGENCE OF NEO-EURASIANISM IN RUSSIA IS DETERMINED BY THE NEED TO DEFINE AND CONSOLIDATE THE SPHERES OF INFLUENCE. IT IS MAINLY MOTIVATED BY ETHNOCENTRIC SENTIMENTS TO EXTEND ITS SPHERE OF INFLUENCE BEYOND POLITICAL BORDERS AND TO FOSTER FEELINGS OF PROTECTION AND SECURITY. NEO-EURASIANISM MEANS THE CONSTRUCTION OF A FOREIGN POLICY CONSENSUS BASED ON POLITICAL CULTURE AND NATIONAL AWARENESS.

KEYWORDS: EURASIANISM, NEO-EURASIANISM, GEOPOLITICS, RUSSIA, FOREIGN POLICY.

1. Introducere. Scurtă incursiune în conceptul de eurasiaticism

Pentru a avea o perspectivă corectă și a înțelege semnificațiile conceptului de neo-eurasiaticism, va trebui să observăm, mai întâi, unele elemente importante ale eurasiaticismului, ideologie precursoră neo-eurasiaticismului. Astfel, conceptul eurasiatic își are originile în școala geopolitică rusă. Principiile fundamentale ale acestei tendințe geopolitice sunt încorporate în ideea continentală, care a fost dezvoltată de adepții gândirii eurasiatice din școala geopolitică rusă. Concret, adepții eurasiaticismului au fost primii care au folosit termenul de geopolitică și au oferit propriul model geopolitic al lumii, stabilind direcțiile și prioritățile geopolitice naționale. Doctrina eurasiatică, în esența sa, apare ca o doctrină geopolitică, deoarece se bazează pe principiul geopolitic „geografia ca destin”¹.

¹Toni, Mileski, *Identifying the new Eurasian orientation in modern Russian geopolitical thought*, în *Eastern Journal of European Studies*, Vol. 6, Issue 2, 2015, p. 177.

Mai mult, meritele eurasiaticilor pot fi văzute în faptul că sunt responsabili pentru crearea proiectului geopolitic pentru „viitoarea Rusie”, în cadrul viitorului continent - Eurasia. În concepția eurasiaticilor, Rusia apare ca o entitate etno-geografică și culturală separată, care ocupă poziția centrală (heartland-ul) dintre Vest și Est, Europa și Asia. Mișcarea eurasiatică a început să se dezvolte la începutul anilor 1920, odată cu emigrația rusească. Începuturile eurasianismului au fost înregistrate mai întâi la Sofia, apoi mișcarea a devenit asociată cu Praga și mai târziu cu Berlinul. Fondatorii mișcării eurasiatice au fost filologul Trubetzkoy, istoricul Vernadsky, geograful și economistul Savicky, preotul ortodox Florovsky, filosoful Karsavin și artistul Suvchinsky¹. Întrucât părinții fondatori ai eurasianismului au pus bazele acestui concept în exil, departe de teritoriile rusești, și având o orientare și o formare ideologică variată, au încadrat eurasianismul într-un context ideatic care are ca substrat „ortodoxia rusă și, implicit, excepționalismul etosului rusec”². Este necesar a fi menționat faptul că au existat și viziuni diferite asupra acestui concept ideologic, întrucât între diferiții promotori ai eurasianismului, precum și între anumite momente din dezvoltarea acestui concept, au existat importante dezacorduri și deosebiri de percepție³.

Ideologic, eurasianismul este versiunea rusească a extremei drepte europene. Părinții fondatori ai eurasianismului, care trăiau ca emigranți în capitalele europene, între anii 1920 și 1930, au fost impresionați și inspirați de Revoluția Conservatoare Germană și de combinația acesteia de naționalism și conservatorism. Ei au asociat principala lor teză, și anume necesitatea unei a treia căi între capitalism și comunism, cu o credință potrivit căreia Rusia ar fi al treilea continent între Europa și Asia. Renunțând la nazism, pe care îl considerau pur rasism, au urmat foarte atent fascismul italian, în care au văzut o inspirație pentru o viitoare Rusie eurasiatică⁴.

O contribuție marcantă pentru dezvoltarea eurasianismului este cea a lui Lev Gumiliov. Acesta ilustrează un nou tablou al estului eurasiatic, care nu este realizat prin reprezentarea unui fel de state barbare la periferia civilizației, ci un centru independent și dinamic de etnogeneză, cultură, istorie politică, stat și dezvoltare tehnică. În opinia sa, etnicii ruși nu reprezintă doar o ramură a slavilor, ci mai degrabă un etnos separat creat prin amestecarea popoarelor turco-tătar și slav. Astfel, controlul rus asupra acelor țări eurasiatice locuite de etnicii turco-tătari este justificat. Întreaga civilizație rusă este creată de etnogeneza comună turco-tătară și slavă realizată, în sens geografic, ca o alianță istorică între „păduri” și „stepă”⁵.

Astfel, din gândirea lui Gumiliov despre eurasianism, se pot trage mai multe concluzii geopolitice. El afirmă că Eurasia reprezintă un „loc de dezvoltare de reală valoare, un sol fertil și extrem de bogat al etnogenezei și culturogenezei”. Acest lucru înseamnă, de fapt, că trebuie să înțelegem istoria lumii nu printr-o optică unipolară, adică „Occidentul și restul”, care este o caracteristică a abordării atlantice, ci prin una multipolară. Mai mult, Gumiliov a remarcat că „sinteza geopolitică a pădurii și stepei care stă la baza statalității velicoruse, este realitatea cheie pentru controlul cultural-strategic asupra Asiei și al Europei de Răsărit”. În plus, acest control ar contribui la menținerea echilibrului dintre Est și Vest. De asemenea, Gumiliov afirmă că „civilizația occidentală fiind un conglomerat de etnosuri himerice, se află în ultima etapă descrescândă a etnogenezei”. Totodată, este important să menționăm punctul său de vedere

¹ *Ibidem*, p. 178.

² Mihai, A., Panu, *Doctrina Geopolitice. Arhitectura puterii în sistemul internațional*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2018, p. 213.

³ *Ibidem*, p. 214.

⁴ Marlene, Laruelle, *Eurasianism and the European far right: reshaping the Europe - Russia relationship*, Lanham, Lexington Books, 2015, p. 1.

⁵ Aleksandr, Dughin, *Bazele geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei*, Vol. I, București, Editura Eurasiatica, 2011, p. 105.

potrivit căruia configurația politică internațională și culturală va suferi modificări într-un orizont de timp apropiat, deoarece în opinia sa frâiele de dominație pe care le dețin grupurile etnice vechi nu mai pot să persiste la nesfârșit, toate acestea datorându-se unui eventual și neprevăzut element declanșator pasionar¹.

2. Aspecte privind dezvoltarea neo-urasianismului

Contextul apariției neo-urasianismului este reprezentat de dezintegrarea Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (U.R.S.S.) și de nevoia și dorința noii puteri de la Moscova de a căuta o nouă strategie viabilă pentru a reazeza Federația Rusă pe scena politicii internaționale. Astfel, ceea ce au reprezentat ca pierderi teritoriale prin declararea independenței fostelor republici din componența U.R.S.S., dispariția sferelor de influență asupra statelor satelit din imediata vecinătate și declinul prestigiului internațional, au dus la creșterea preocupărilor pentru domeniul geopoliticii. Prin urmare, în contextul noilor aranjamente internaționale, Federația Rusă era pusă în situația de a se reinventa geopolitic, „să-și mascheze vulnerabilitățile și, foarte important, să-și facă o imagine clară asupra noilor sale limite spațiale și direcții spre care să își poată proiecta puterea”². Astfel, diferența dintre urasianism și neo-urasianism este faptul că urasianismul a apărut ca urmare a dezintegrării Imperiului Rus la sfârșitul Primului Război Mondial, iar neo-urasianismul a apărut în urma colapsului U.R.S.S., mutația majoră de ordin ideologic prin care urasianismul devine neo-urasianism.

De la bun început trebuie să subliniem faptul că Gumiliov nu și-a formulat considerațiile geopolitice pe baza propriei sale hărți a lumii. Acest lucru a fost făcut de adepții săi într-o perioadă caracterizată prin slăbirea ideologiei marxiste și de cenzura pe care a impus-o. Astfel, există mai multe tipuri de neo-urasianism:

1. Primul tip este o ideologie multi-dimensională, creată de unele cercuri rusești de opoziție politică care s-au opus reformelor liberale din perioada 1990 până în 1994. Teza ideocrației naționale cu proporții imperial-continentale, răspunde în același timp liberalismului occidental, precum și naționalismului etnic îngust. Rusia este percepută ca o bază pentru un spațiu geopolitic întins, în timp ce misiunea sa etnică este constituirea unui imperiu. Perioada sovietică a istoriei Rusiei este privită ca forma modernă a aspirației naționale tradiționale rusești către expansiunea mondială lucru similar în concepția lui Alexander Dughin cu ceea ce numește: „Universalismul eurasiatic anti-atlantist”³.

2. O altă caracteristică a neo-urasianismului este identificarea statelor islamice, în special Iranul, ca fiind cel mai important aliat strategic. Ideea unei alianțe între Rusia și statele islamice este văzută ca baza unei politici direcționată împotriva atlantismului⁴. Teoria ciocnirii civilizațiilor, promovată de Samuel Huntington, recunoaște caracteristica neo-urasianică și anume alianța ortodox-islamică, ca fiind cea mai mare amenințare a civilizației occidentale⁵.

3. Celelalte tipuri de neo-urasianism sunt de fapt un întreg complet al ideilor prezentate anterior, combinate cu o realitate politică variabilă, fiind adesea doar o chestiune de urasianism economic pragmatic bazat pe renașterea cooperării economice între zonele post-sovietice⁶.

¹ *Ibidem*, p. 106-107.

² Mihai, A., Panu, *Op. cit.*, p. 215.

³ Aleksandr Dughin, *Op. cit.*, p. 108.

⁴ *Ibidem*, p. 109.

⁵ Toni Mileski, *Op. cit.*, p. 180.

⁶ Aleksandr Dughin, *Op. cit.*, p. 109.

3. Analiza conceptului de neo-urasianism

Potrivit lui Marlene Laruelle¹, neo-urasianismul este cea mai elaborată dintre diferitele ideologii conservatoare ce au apărut în Rusia în anii 1990. Tot în accepțiunea sa, „doctrina urasianistă a fost și este atractivă pentru mulți intelectuali și politicieni pentru că oferă o înțelegere a colapsului U.R.S.S. și pentru că restaurează tumultoasa continuitate istorică și politică a Federației Ruse”².

Neo-urasianismul poate fi definit ca o ideologie care afirmă că Rusia și periferiile sale ocupă o poziție mediană între Europa și Asia, că trăsăturile sale specifice pun în evidență faptul că zestrea culturală a acesteia este un amestec născut din fuziunea popoarelor slave și turcomusulmane și că Rusia ar trebui să-și aducă în prim plan în mod specific caracteristicile asiatice. Eurasianismul respinge ideea potrivit căreia Federația Rusă se află la periferia Europei și, în mod contrar, interpretează poziționarea geografică ca pe un temei pentru „o a treia cale mesianică”³.

Potrivit lui Laruelle, neo-urasianismul este o doctrină politică în sensul strict al cuvântului, o teorie a națiunii și a etosului, o filozofie alter-globalistă a istoriei, o nouă formulare pragmatică a sovietismului, un substitut pentru schemele explicative globale ale marxism-leninismului și un set de principii geopolitice expansioniste pentru Rusia și multe altele.

Impactul urasianismului prevede patru caracteristici teoretice și doctrinare:

1. O respingere a Europei, a Occidentului și a capitalismului prin criticarea dominației atlantiste, considerată dezastruoasă pentru restul omenirii;

2. O afirmare și o credință a unității culturale și a destinului istoric comun al rușilor și a celorlalte popoare din Rusia, fosta U.R.S.S. și părți din Asia;

3. Ideea că poziția geografică centrală a acestui spațiu eurasiatic implică, în mod natural și inevitabil, o formă imperială de organizare politică și că orice secesiune este destinată eșecului, nelăsând statelor care și-au câștigat independența altă alegere decât să revină la o entitate politică unificată;

4. O credință în existența constantelor culturale care explică sensul mai profund al evenimentelor politice contemporane⁴.

O altă abordare a scriitoarei franceze, într-o altă lucrare, relevă faptul că urasianismul din Rusia și extrema dreaptă din Europa împărtășesc mai mult decât principiile doctrinare inspirate de tradițiile fasciste. În ambele cazuri, ca și substrat ideologic, inamicul este identificat ca fiind Statele Unite ale Americii (SUA), atât ca țară, cât și ca civilizație, și liberalismul (atât politic, cât și moral, și uneori - dar nu întotdeauna - economic). Mai mult, atât urasianismul, cât și extrema dreaptă critică vehement construcția Uniunii Europene, care este privită ca o mașinărie birocratică, dezumanizată, care servește intereselor americane și valorilor liberale - ale căror obiective acceptate sau implicite sunt distrugerea valorilor

¹Marlène Laruelle (n. 21 decembrie 1972) este un om de știință istoric, sociolog și politolog de naționalitate franceză specializată pe problematica Eurasiatică și Europeană. Este cercetător științific și director al Institutului pentru Studii Europene, Rusești și Eurasiatice la Universitatea George Washington.

²Marlene, Laruelle, *Russian Eurasianism: An Ideology of Empire*, 2008, Washington D.C., Woodrow Wilson Center Press, 2008, p. 1.

³*Ibidem*.

⁴Sarah, D., Klump, *Russian Eurasianism: An Ideology of Empire*, disponibil la <https://tinyurl.com/28rjuk8e>, accesat la 08.04.2021.

Europene autentice și identitatea de bază a continentului¹. Astăzi, neo-urasianismul susține că natura reală a Europei este aceea de a se alia cu Eurasia pentru a forma Heartlandul - o masă continentală capabilă să reziste puterilor maritime precum SUA, Regatul Unit și aliații lor de pe alte continente. Astfel, neo-urasianismul nu este anti-european, ci în schimb anti-occidental, anti-transatlantic și anti-liberal și crede în destinul comun al popoarelor europene și eurasiatice².

Deși urasianismul a pornit ideatic de la premise pur spiritual-culturale, ulterior Aleksandr Dughin aduce semnificații geopolitice mult mai dense, aceasta fiind până la urmă diferența practică dintre urasianism și neo-urasianism³, prezentând câteva idei distinctive asupra neo-urasianismului:

- „din punct de vedere militar-strategic, urasianismul cuprinde poziționările țărilor care dezaprobă politicile de expansiune ale SUA și partenerilor din NATO ale acestora;
- din punct de vedere cultural prin urasianism se urmărește prezervarea și dezvoltarea tradițiilor naționale organice, etnice ori religioase;
- din punct de vedere social, prin urasianism se urmărește promovarea tuturor formelor de organizare economică ce pot susține ideea de echitate socială”⁴.

Dughin este de părere că suveranitatea Rusiei este dată de variabilele geopolitice și geostrategice. Astfel, în opinia sa, arealele geografice din apropierea imediată a Federației Ruse trebuie readuse sub stăpânire. Totodată, sunt necesare relații apropiate cu statele Est-Europene și transformarea acestora în relații de alianță. De asemenea, vede ca fiind necesară constituirea noului bloc eurasiatic, prin înglobarea vestului continental (în principal Franța și Germania care în opinia sa doresc să iasă de sub influența NATO) și a Estului continental (Iran, India și Japonia)⁵.

Dughin prezintă integrarea eurasiatică sau „restaurarea Imperiului” ca o misiune rusească, unde Rusia are rolul principal ca țară a heartlandului. Potrivit acestuia, un astfel de flux al evenimentelor este inevitabil din cauza faptului că un potențial control asupra continentului nu este posibil fără controlul asupra „axei geografice a istoriei”. Dacă Rusia nu reușește în această misiune, există alte forțe care ies la suprafață și a căror scop strategic principal ar fi pătrunderea Chinei spre nord, spre Kazahstan și Siberia de Est, sau Europa Centrală s-ar putea îndrepta către „pământurile vest-rusești: Ucraina, Belarus și Rusia apuseană”. Un scenariu posibil ar putea fi și încercarea lumii islamice de a integra Asia Centrală, zona din jurul râului Volga și Urali, precum și teritorii din sudul Rusiei⁶. Astfel, alianța dintre Rusia, Germania, Japonia și Iran este descrisă de Dughin ca un bloc anti-occidental, care ar trebui să împiedice pătrunderea Americii către Europa și Asia.

Pe de altă parte, Gennady Zyuganov este cunoscut pentru pozițiile sale cu privire la incompatibilitatea dintre civilizația occidentală și cea rusească, precum și pentru ideea că, spre sfârșitul secolului al XX-lea, singura alternativă la hegemonia civilizației occidentale este „calea islamică”, ceea ce implică faptul că Rusia ar trebui să stabilească relații strânse cu țările islamice. Luând în considerare acest lucru, criticii afirmă că cel mai rău lucru referitor la această posibilitate a „căii islamice” este că nu exclude țările islamice radicalizate⁷.

¹Marlene, Laruelle, *Eurasianism and the European far right: reshaping the Europe - Russia relationship*, 2015, Lanham, Lexington Books, p. 2.

² *Ibidem*.

³ Mihai, A., Panu, *Op. cit.*, p. 214.

⁴ *Ibidem*, pp. 214-215.

⁵ Aleksandr, Dughin, *Op. cit.*, p. 116.

⁶ *Ibidem*, p. 117.

⁷ Toni, Mileski, *op. cit.*, p. 181.

4. Neo-urasianismului în Politica Externă a Federației Ruse

Imediat după dezintegrarea fostei U.R.S.S., adepții eurasianismului credeau că autoritățile guvernamentale ruse acordau o importanță excesivă traiectului occidental în materie de politică externă a Federației Ruse, în condițiile în care în opinia acestora o atenție sporită trebuia acordată sudului și estului. De asemenea, adepții eurasianismului erau de părere că Moscova trebuie să se concentreze pe provocările securitare care au loc în sudul Rusiei și totodată de problemele legate de aspectele ce țin de populația de religie islamică din interiorul granițelor. De altfel, aceștia susțineau că Arabia Saudită, Iran, Turcia și alte state islamice constituie provocări pentru securitatea Rusiei și astfel se impune o abordare activă în materie de diplomația relațiilor cu acestea. În plus, susțineau ideea potrivit căreia gestionarea acestor probleme ar trebui să primeze în fața străduințelor de menținere a unor canale de comunicare active cu vestul pe probleme europene și transatlantice¹.

Însă, principalul punct în disputa democratică a eurasianistilor cu atlantiștii a fost necesitatea de a ajusta echilibrul dintre direcțiile occidentale și estice ale strategiei internaționale a Moscovei. Așa cum a explicat un susținător al eurasianismului „democratic”, „parteneriatul cu Occidentul va întări fără îndoială Rusia în relațiile sale cu estul și sudul, în timp ce parteneriatul cu estul și sudul îi va conferi Rusiei independență în relațiile sale cu Occidentul”².

Desigur, este foarte cunoscut faptul că Vladimir Putin are o orientare neo-urasianistă, Aleksandr Dughin fiind recunoscut ca mentorul și ideologul său. Astfel, încă de la începutul administrației sale, politica externă a lui Putin a inclus și câteva elemente neo-urasianice. Într-un discurs din iulie 2000, acesta a afirmat că va face orice pentru a „readuce țara la poziția sa de mare stat” și, în conceptul său de politică externă din anul 2000, a declarat că o îngrijorare majoră pentru Rusia este „tendința în creștere spre stabilirea unei structuri uni-polare pentru lume cu dominarea în termeni de putere și economici a Statelor Unite”³.

Mai mult, președintele Rusiei, la Summitul Țărilor Asiatice găzduit de Brunei în anul 2001, a declarat că „Rusia s-a simțit întotdeauna ca un stat eurasiatic” și că Rusia nu ar uita niciodată faptul că cea mai mare parte a teritoriului rus se află în Asia, un beneficiu pe care Rusia nu l-a folosit niciodată în mod corect și eficient⁴. Acesta este motivul pentru care Vladimir Putin insistă asupra unei colaborări mai strânse cu țările din regiunea Asia-Pacific, în special în ceea ce privește crearea unor relații politice și economice mai strânse⁵.

De altfel, din exterior, personalități occidentale subliniază faptul că, sub masca patriotismului, autoritățile de la Kremlin, sub conducerea lui Vladimir Putin, desfășoară campanii pentru îndoctrinarea statului, în special pentru îndoctrinarea tinerilor ruși cu idei și valori neo-urasianice⁶. În plus, discursul acestuia ținut la Summitul de la Minsk al Consiliului Economic Eurasiatic Suprem, în octombrie 2014, a deschis calea către segmentul economic al mișcării eurasiatice. În conformitate cu acordul, la 1 ianuarie 2015, Rusia, Belarus și Kazahstan

¹Alexander, Sergunin, *Explaining Russian Foreign Policy Behaviour*, Stuttgart, Deutshen Nationalbibliothek, 2016, p. 88.

²*Ibidem*.

³Emre, Erşen, *Neo-Eurasianism And Putin's 'Multipolarism' In Russian Foreign Policy*, în *Turkish Review of Eurasian Studies*, 2004, p. 147, disponibil la <https://tinyurl.com/3d4vnvdm>, accesat la 16.06.2021.

⁴Toni, Mileski, *Op. cit.*, p. 181.

⁵Marlene, Laruelle, *Russian Eurasianism: An Ideology of Empire*, Washington D.C., Woodrow Wilson Center Press, 2008, p. 7.

⁶Paul, Pryce, *Putin's Third Term: The Triumph of Eurasianism?*, în „Romanian Journal of European Affairs”, Vol. 13, Nr. 1, 2013, p. 31, disponibil la <https://tinyurl.com/yp5resf8>, accesat la 09.04.2021.

au înființat Uniunea Economică Eurasiatică (UEE). Pe 2 ianuarie, Armenia s-a alăturat UEE și în mai 2015, după ratificarea acordului de aderare la UEE, s-a alăturat și Kârgâzstanul¹.

De asemenea, ascensiunea neo-urasianismului în politica externă a Rusiei este determinată de nevoile de definire și consolidare a sferelor de influență și de nevoile de a construi un consens de politică externă bazat pe cultura politică și pe elemente de conștiință națională. Astfel, pentru ca Federația Rusă să dobândească imperiul terestru revendicat, însemnând dorințele visului neo-urasianic al lui Dughin, este necesară expansiunea fizică terestră a Federației Ruse. Este de așteptat ca Vladimir Putin să încerce să mențină presiunea în toate zonele dorite istoric și va căuta să exploateze oportunitățile pe măsură ce acestea vor apărea². Astfel, anexarea peninsulei Crimeea și ostilitățile din estul Ucrainei, de altfel evenimente îngrijorătoare pentru comunitatea euroatlantică, nu fac decât să întărească și să susțină această idee.

Așadar, ceea ce pare să evolueze astăzi în politica externă a Federației Ruse este o tendință pentru a compromite tiparul de gândire între diferite orientări ale politicii externe. Sub Vladimir Putin, aceasta arată ca o politică integraționistă care încearcă să lege toate tendințele politice într-una singură. În acest tip de politică de amestec, influențele neo-urasianismului sunt prezentate mai degrabă în aspecte economice și geopolitice decât într-o viziune spirituală³.

Interesul Rusiei față de vecinătatea apropiată, lumea islamică și Asia arată, oarecum, o dovadă clară a tendințelor neo-urasianice. Cu toate acestea, este demn de remarcat faptul că ideologia neo-urasianismului pusă în practică acum nu este condusă de un motiv imperial, ci mai mult este asociat cu naționalismul sau pseudoimperialismul, cel mai bine definit ca o aspirație de mare putere. Consecința acestui lucru este că tendința geopolitică a Rusiei nu duce la realizarea visului de extindere a teritoriului Rusiei, ci în principal este condusă de sentimente etnocentrice de extindere a sferei de influență peste granițele sale, ca o formă de protecție a identității în interiorul granițelor⁴.

5. Concluzii

Eurasianismul și neo-urasianismul sunt concepte ideatice create în principiu ca o reacție la factorii externi, care erau, în aspecte semnificative, foarte asemănătoare, în contextul în care prăbușirea politică a structurii statului sovietic a fost însoțită de dizolvarea geopolitică a teritoriului în mai multe entități suverane și cvasi suverane. Întrebarea principală este cum se poate menține o zonă de civilizație pe un teritoriu atât de divizat. Imperativul acestei dezvoltări geopolitice este de fapt răspunsul la întrebarea anterioară. Unii eurasianiști susțin că scopul final ar fi posibilitatea de a stabili un stat unitar (cel mai probabil o alianță) sau menținerea sferei de influență în spațiul geopolitic eurasiatic. Prin urmare, relațiile strânse cu statele din Caucaz (cu populație în principal musulmană) sunt necesare pentru crearea unui spațiu geopolitic consistent.

De altfel, ideea eurasianismului a apărut din nou în urma prăbușirii Uniunii Sovietice. Sub stindardul neo-urasianismului, eurasianismul a reapărut ca ideologie pentru a umple vidul ideologic, pentru a redobândi identitatea pierdută a Federației Ruse și pentru a readuce acesteia

¹Toni, Mileski, *Op. cit.*, p. 181.

²John, Cody, Mosbey, *Alexander Dugin: Some Conclusions Concerning Fourth Political Theory*, 2018, p. 6, disponibil la <https://tinyurl.com/wd8v7eyb>, accesat la 16.06.2021.

³Aryanta Nugraha, *Neo-Eurasianism in Russian Foreign Policy: Echoes from the Past or Compromise with the Future?*, în *Global Strategis*, Vol. 9, Nr. 1, 2015, p. 107, disponibil la <https://tinyurl.com/a5h9sfcw>, accesat la 10.04.2021.

⁴*Ibidem*.

statutul internațional de mare putere. Totodată, se răspândește în spectrul politic, de la ideologia de stânga la cea de dreapta, ca o critică la orientarea politicii externe spre Occident. De asemenea, ascensiunea neo-urasianismului în politica externă a Federației Ruse este determinată de nevoile de definire și consolidare a sferelor de influență și de nevoile de a construi un consens de politică externă bazat pe cultura politică și conștientizarea națională.

BIBLIOGRAFIE

a. Cărți

1. Dughin, Aleksandr, *Bazele geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei*, Vol. I, București, Editura Eurasiatica, 2011.
2. Laruelle, Marlene, *Eurasianism and the European far right: reshaping the Europe - Russia relationship*, Lanham, Lexington Books, 2015.
3. Laruelle Marlene, *Russian Eurasianism: An Ideology of Empire*, 2008, Washington D.C., Woodrow Wilson Center Press, 2008.
4. Panu, Mihai, A., *Doctrine Geopolitice. Arhitectura puterii în sistemul internațional*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2018.
5. Sergunin, Alexander, *Explaining Russian Foreign Policy Behaviour*, Stuttgart, Deutschen Nationalbibliothek, 2016.

b. Articole

1. Erşen, Emre, „Neo-Eurasianism And Putin’s ‘Multipolarism’ In Russian Foreign Policy”, în *Turkish Review of Eurasian Studies*, 2004, disponibil la <https://tinyurl.com/3d4vnvdm>.
2. Klump, Sarah, D., „Russian Eurasianism: An Ideology of Empire”, disponibil la <https://tinyurl.com/28rjuk8e>.
3. Mosbey, John, Cody, „Alexander Dugin: Some Conclusions Concerning Fourth Political Theory”, 2018, disponibil la <https://tinyurl.com/wd8v7eyb>.
4. Mileski, Toni, „Identifying the new Eurasian orientation in modern Russian geopolitical thought”, în *Eastern Journal of European Studies*, Vol. 6, Issue 2, 2015.
5. Nugraha, Aryanta, „Neo-Eurasianism in Russian Foreign Policy: Echoes from the Past or Compromise with the Future?”, în *Global Strategis*, Vol. 9, Nr. 1, 2015, disponibil la <https://tinyurl.com/a5h9sfcw>.
6. Pryce, Paul, „Putin’s Third Term: The Triumph of Eurasianism?”, în *Romanian Journal of European Affairs*, Vol. 13, Nr. 1, 2013, disponibil la <https://tinyurl.com/yp5resf8>.